

Myoki Zen

December 2020

De bodhisattva geloften – ik kan het niet doen

We beloven een oneindig aantal levende wezens in onze geest te bevrijden.

We beloven de ontelbare bezoedelingen in onze geest te verwijderen.

We beloven ons te bekwamen in de ontelbare systemen van de dharma van de essentie van de geest.

We beloven het absolute boeddhaschap van de essentie van de geest te verwerven

(Uit de Platform soetra van Hui-neng, vertaling door Wong)

Hui-neng is beter bekend als de zesde zenpatriarch, die van 638 tot 713 leefde in het huidige zuiden van China. Een patriarch is een Chinese Ch'an leraar, de eerste was Bodhidharma die het boeddhisme in China introduceerde. Hui-neng was als zesde ook de laatste als patriarch aangeduide zenleraar. Zijn levensverhaal en een aantal teisho's zijn opgeschreven en dit onderricht wordt de Platform soetra genoemd. Platform verwijst naar de verhoging waarop Hui-neng zat. De platform soetra is een echte Mahayana zen tekst die de aanduiding soetra heeft meegekregen. En omdat een soetra normaalgesproken alleen gebruikt wordt bij leringen van de boeddha zelf, duidt dit het belang aan dat aan deze teksten gehecht wordt.

Het levensverhaal en de teisho's zijn te goed om te laten liggen. En daarom wil ik hier in het nieuwe jaar aandacht aan besteden. De aanleiding om nu iets over Hui-neng te vertellen, is dat hij de eerste was die de bodhisattva geloften zoals wij deze nu kennen en reciteren, verwoord heeft. In de vier regels bovenaan deze tekst, herkennen jullie de bodhisattva geloften zoals wij deze nu reciteren. Mijn begrip van beide vormen zegt mij dat het vooral een verschil in vertaling is. Interessant is de toevoeging *in de geest*.

Daar kom ik zo. Laat mij bij het begin beginnen. De bodhisattva geloften vormen onderdeel van het zesde hoofdstuk van de Platform soetra, getiteld *berouw*. Zoals ik al eerder deelde, is berouw hebben over mijn tekortschieten, het lijden dat ik toevoeg, en ook het lijden in de wereld in het algemeen een belangrijke drijfveer voor het verlangen te willen beoefenen. Als het leven voor ons allemaal op rolletjes zou lopen, zou er mogelijk geen religieuze beoefening bestaan.

Hui-neng wijst naar zichzelf en naar ons allemaal. In een gedicht verwoordt hij al onze gedragingen die negatief uitwerken. Onze begeerte, haat en onwetendheid ontstaan uit lijden en dragen bij aan het lijden in de wereld. Bewust berouw draagt bij aan de erkenning van het tekortschieten en aan het nadenken over wat het goede doen zou kunnen zijn. En Hui-neng plaatst dan ook hier een oproep om vanuit het berouw de bodhisattva geloften af te leggen.

Nadat hij ze heeft 'voor' gereciteerd, geeft Hui-neng uitleg over de betekenis. Zijn eerste opmerking luidt: dit betekent niet dat ik, Hui-neng, de levende wezens zal bevrijden. Een interessante opmerking net nadat hij de geloften reciteerde. Ik kan dus niet bevrijden. Wie of wat dan wel? Hui-neng vervolgt met de opmerking dat de ergerlijke, onwetende en misleidende wezens in onze geest bevrijd worden met het juiste inzicht. En wat is het juiste inzicht? Hij noemt dit de essentie van de geest, of ook wel prajna wijsheid. Elders in de soetra beweert hij dat boeddhanatuur in ons aanwezig is, en dat wij bezoedeld zijn. De redenering is identiek met die van Kodo Sawaki, een verre opvolger van Hui-neng: als wij ons bewust zijn van onze verwarring, bevrijden wij ons op dat moment van onze verwarring.

Wat is prajna wijsheid? Dat is de wijsheid van de werkelijkheid zoals het is. In plaats van iets te maken van wat er voorvalt, is het de ervaring van wat zich aandient. Hui-neng benadrukt dat onze geest allerlei wezens voortbrengt, onze geest bouwt constructies.

In dit licht is het bevrijden van alle levende wezens, hoe talloos ook, het doorzien van alle constructies die wij maken. Door de constructies en hoe wij deze maken te doorzien, zijn we bevrijd. Van onze verwarde toestand. Dit bevrijden is onze beoefening. En zo bevrijd leven wij ons leven. En dit is het tweede aspect van bevrijding: bevrijd zijn bevrijdt anderen. Nogmaals, niet uitpluizen hoe dit werkt. Onderzoek eigen bevrijdende ervaringen en ga eens na hoe dit in zijn werk gaat.

Een bevrijd wezen staat open in de wereld, houdt ogen en oren open, en weet dat interpretatie van wat er gebeurt niet datgene is wat gebeurt. Alles wat ik vind, concludeer, analyseer, voel en denk is voorlopig. Alleen al met dit motto leven – alles wat ik vind, is voorlopig – is bevrijdend. Probeer maar eens!

Martin Myoki Pol